

Fritt tannlegevalg og plikten til å yte øyeblikkelig hjelp

I forbindelse med høringen av forslaget til reviderte etiske regler for NTF i 2011 var det flere høringsinstanser (lokalforeninger og spesialistforeninger) som ønsket nærmere veiledning i forhold til kravet om å yte øyeblikkelig hjelp. Mange lurte også på når man kan si at det foreligger «rimelig grunn» til å avslå å ta en pasient under behandling og/eller avslutte en pågående behandling.

Relevante bestemmelser i NTFs etiske regler er §§ 6, 7 og 8 andre avsnitt:

§ 7 Øyeblikkelig hjelp

En tannlege plikter å yte øyeblikkelig hjelp til pasienter når det må antas at hjelpen er påtrengende nødvendig. Plikten gjelder ikke i den grad annet kvalifisert helsepersonell påtar seg ansvaret for å hjelpe.

§ 6 Fritt tannlegevalg

En pasient må fritt kunne velge tannlege. Tannlegen kan avslå å ta en pasient under behandling når det foreligger *rimelig grunn* for dette.

§ 8 Pasientbehandling

(...) Behandlingen skal fullføres såfremt den ikke avbrytes av pasienten, eller dersom det foreligger *rimelig grunn* for dette. I så fall må tannlegen gjøre det klart for pasienten at vedkommende ikke er ferdigbehandlet. (...)

Øyeblikkelig hjelp

Bestemmelsen om øyeblikkelig hjelp ble endret i 2011 for at den skulle bli mer i samsvar med helsepersonelloven § 7 som også omhandler plikten til å yte øyeblikkelig hjelp.

Det følger av helsepersonelloven § 7 at: «Helsepersonell skal straks gi den helsehjelp de evner når det må antas at hjelpen er påtrengende nødvendig. Med de begrensninger som følger av pasient- og

brukerrettighetsloven § 4–9, skal nødvendig helsehjelp gis selv om pasienten ikke er i stand til å samtykke, og selv om pasienten motsetter seg helsehjelpen.

Ved tvil om helsehjelpen er påtrengende nødvendig, skal helsepersonell foreta nødvendige undersøkelser.

Plikten gjelder ikke i den grad annet kvalifisert helsepersonell påtar seg ansvaret for å gi helsehjelpen.»

Alle tannleger har en personlig plikt til å yte øyeblikkelig hjelp. Plikten gjelder også i fritiden.

Det er alvorlige situasjoner som omfattes av plikten til å yte øyeblikkelig hjelp. Ved vurderingen av hva som er «påtrengende nødvendig» må det legges vekt på om det er fare for liv eller for alvorlig forverring av helsetilstanden. Utgangspunktet er at plikten omfatter situasjoner hvor det oppstår akutt behov for undersøkelse og behandling, for eksempel ved akutte infeksjoner, traume eller blødning. En alvorlig smertetilstand kan også omfattes av plikten til å yte øyeblikkelig hjelp. Tannlegen har da en plikt til snarest mulig å avhjelpe situasjonen ved å gi smertelindring.

Tannleger skal ved vurderingen av om det faktisk er behov for øyeblikkelig hjelp, bygge på de opplysninger som foreligger. Opplysningene må gi grunn til å tro at det kan være behov for rask hjelp. Ved tvil om hvor alvorlig situasjonen er, må tannlegen foreta nærmere undersøkelser for å finne ut av dette. Vanskelige situasjoner kan oppstå dersom det ikke er praktisk mulig å få tak i tilfredsstillende informasjon om helseopplysninger. Der det er språkproblemer må man være bevisst på at anamnese kan være mangelfull og behandlingens omfang og risiko må avveies mot dette. Journal må inneholde informasjon om hvilke vurderinger som er foretatt.

Man fritas fra plikten til å yte øyeblikkelig hjelp dersom annet kvalifisert

helsepersonell faktisk påtar seg ansvaret for å gi helsehjelpen. Det er derfor ikke nok bare å henvise pasienten for eksempel til tannlegevakten. Tannlegen må sikre seg at en annen tannlege som kan gi tilstrekkelig hjelp til pasienten faktisk påtar seg behandlingsansvaret for denne.

Brudd på plikten til å yte øyeblikkelig hjelp vil ofte også innebære et brudd på plikten til å yte faglig forsvarlig helsehjelp.

Hva kan være rimelig grunn til å avslå å ta en pasient under behandling og/eller avslutte påbegynt behandling:

Det er ikke mulig å gi en uttømmende liste over hva som vil kunne være en slik «rimelig grunn». At pasienten ikke kan betale vil være et eksempel, med mindre det er snakk om øyeblikkelig hjelp etter helsepersonelloven eller dersom det kan medføre skade å la være å fullføre en behandling. I tillegg til økonomiske grunner, kan nevnes tilfeller der pasienten eller pasientens ledsager opptrer krenkende, truende eller utøver vold mot noen i behandlingsteamet.

Ved avslutning av påbegynt behandling er det svært viktig å gi pasienten informasjon om hvorfor behandlingen avsluttes og om konsekvensene av dette. Husk å journalføre det som blir sagt, slik at det ikke i ettertid oppstår uenighet om hva som har skjedd.

Det har også vært reist spørsmål ved om man kan utelukke bestemte grupper pasienter fra en tannlegepraksis. Også i slike tilfeller må tannlegen kunne vise til en «rimelig grunn» for at dette skal være mulig. Det er imidlertid vanskelig å tenke seg gode eksempler på når det skulle være i orden å utelukke bestemte grupper pasienter fra en tannlegepraksis.

Sisle Varegg Eide og
Elisabeth Scarpello